

Marek Ciara
(Warszawa)

**MATERIAŁY ROMANA SMOLUCHOWSKIEGO
(1910-1996)
(III-331)**

Roman Smoluchowski urodził się 31 sierpnia 1910 roku w Zakopanem jako syn Mariana, profesora fizyki w Uniwersytecie Lwowskim i w Uniwersytecie Jagiellońskim i Zofii Baranieckiej.

W 1928 r. ukończył V Gimnazjum imienia Augusta Witkowskiego w Krakowie. W latach 1928-1933 studiował fizykę na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego. W 1935 r. obronił doktorat z fizyki i matematyki na Uniwersytecie w Groningen w Holandii. W roku akademickim 1935/1936 odbył staż w Institute of Advanced Studies w Uniwersytecie w Princeton (stan New Jersey, USA). Po powrocie do Polski aż do wybuchu wojny pracował jako wykładowca w Instytucie Metalurgii i Metaloznawstwa Politechniki Warszawskiej.

W czasie okupacji przebywał początkowo w Szwecji, a następnie w Stanach Zjednoczonych. W latach 1941-1945 pracował na stanowisku badawczym w General Electric Research Laboratory w Schenectady (stan Nowy York, USA). W latach 1946-1960 pracował jako zastępca profesora fizyki i metalurgii w Carnegie Institute of Technology w Pittsburghu (Pensylwania, USA), na stanowisku zastępcy profesora (1946-1950) i profesora (1950-1960). W latach 1960-1968 był profesorem fizyki ciała stałego na wydziale mechanicznym w Uniwersytecie w Princeton. Po przejściu na emeryturę pracował na stanowisku profesora fizyki i astrofizyki w Texas University w Austin.

Roman Smoluchowski opublikował ponad 300 prac naukowych. Był też popularyzatorem astrofizyki publikując artykuły w czasopismach popularno-naukowych. W 1991 r. Międzynarodowa Unia Astronomiczna (International Astronomical Union) nadała jednej z planetoid nazwę: (4530) Smoluchowski.

Roman Smoluchowski zawarł związek małżeński z Luizą Riggs. W 1944 roku uzyskał obywatelstwo USA. Zmarł 12 stycznia 1996 r. w Austin w USA.

Materiały Romana Smoluchowskiego zostały przekazane w formie darowizny w 1997 r. przez Macieja Suffczyńskiego, profesora zwyczajnego w Instytucie Fizyki Polskiej Akademii Nauk. W księdze nabytków spuścizna ma numer 2249. Spuściznę uporządkował i opracował inwentarz warsztatowy w 2013 r. Marek Ciara. W 2019 r. autor uzupełnił inwentarz o wstęp.

Spuściznę uporządkowano zgodnie z obowiązującymi w Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie *Wytycznymi opracowania spuścizn archiwalnych po uczonych*. Spuścizna zawiera materiały z lat 1966-1975.

Materiały spuścizny pochodzą z lat 1939-1996. W pierwszej jednostce znajdują się artykuły Romana Smoluchowskiego z zakresu astrofizyki. W drugiej dokumenty osobiste z lat 1939-1986. W trzeciej jednostce artykuły wspomnieniowe i hasło biograficzne dotyczące twórcy spuścizny. W czwartej jednostce jest korespondencja Luizy Smoluchowskiej, żony twórcy spuścizny z 1997 r. W piątej jednostce znajdują się dwa artykuły Macieja Suffczyńskiego poświęcone fizykowi Marianowi Smoluchowskiemu - ojcu twórcy spuścizny. W szóstej jednostce załączniki, to jest nadbitki i kserokopie artykułów twórcy spuścizny. Ze spuścizny wydzielono do Zbioru Fotografii 4 fotografie Romana Smoluchowskiego, sygnatury: Zbiór Fotografii X-273-001, X-273-002, X-273-003, X-273-004. Objętość zespołu wynosi 0,04 m. b.

W PAN Archiwum w Warszawie materiałom Romana Smoluchowskiego nadano sygnaturę III-331. W wyszukiwarce <https://szukajwarchiwach.pl> zespół ma numer 302/444/0. Inwentarz składa się z 6 jednostek i 1 aneksu.

Źródła i bibliografia

1. *Materiały Romana Smoluchowskiego*, Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, III-331
2. Duda Roman, *Matematycy XIX i XX wieku związani z Polską*, Wrocław 2012, s. 440-442
3. Łotysz Sławomir, *Smoluchowski Roman*, [w:] *Polski wkład w przyrodoznawstwo i technikę. Słownik polskich i związanych z Polską odkrywców, wynalazców oraz pionierów nauk matematyczno - przyrodniczych i techniki*, Red. Bolesław Orłowski, Warszawa 2015, t. IV, s.92-93
5. Suffczyński M., *Roman Smoluchowski (1910-1996)*, „Postępy Fizyki”. 1997, 48, 257
6. Cochran A., Cochran W., *Roman Smoluchowski*, „Physics Today”, 1996, Vol. 49, VII
7. *Roman Smoluchowski, Physycist, Is Dead at 85*, „New York Times”, 2 II 1996

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Materiały twórczości naukowej	1
II. Materiały biograficzne	2
III. Materiały o twórcy spuścizny	3
IV. Materiały rodzinne	4
V. Materiały osób obcych	5
VI. Załączniki	6
Aneks	1

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

1. Astrofizyka
 - Artykuły
 - 1978, b. d., masz., j. ang., k. 155, zob. aneks 1

II. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

2. Dokumenty osobiste
 - Zaświadczenie Poselstwa RP w Kownie potwierdzające tożsamość, kserokopia paszportu, curriculum vitae
 - 1939–1986, b. d., kkp., masz. pow., j. ang., franc., lit., pol., szw., l., k. 14

III. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

3. Bogdonov Seymour M., Jahn Robert G., Royce Barrie S. H., *Roman Smoluchowski 1910 – 1996*
 Bruni Fiorenza, *Roman Smoluchowski*
 Cochran Anita, Cochran William, Dienes Jay, Welch David O., Eisenberger Peter, Royce Barrie S. H., Macarenhas Sergio, *Obituaries. Roman Smoluchowski*
Smoluchowski Roman, brak autora
 Woszczyk Andrzej, *Roman Smoluchowski (1910 – 1996)*
 Artykuły wspomnieniowe, hasło biograficzne
 1996, b. d. masz., pow., kkp., j. ang., pol., l., k. 15
 Druk: poz. 2. „The Comet’s Tale”, 1984, Vol. 1, nr 7
 poz. 3. „Physics Today”, 1996, s. 84
 poz. 4. „Who is who in America”
 poz. 5. „Postępy Astronomii”, 1996, tom 44, s. 50

IV. MATERIAŁY RODZINNE

4. Korespondencja Louise Smoluchowski– żony Romana Smoluchowskiego
Listy do Macieja Suffczyńskiego i Margot Köstler
1997, rkp., masz., j. ang., l., k. 4

V. MATERIAŁY OSÓB OBCYCH

5. Suffczyński Maciej, *Wielki polski fizyk. W setną rocznicę urodzin Mariana Smoluchowskiego*
Suffczyński Maciej, *Wspomnienie o Smoluchowskim*
1972, kkp., j. ang., l., k. 3
Druk poz. 1. „Trybuna Ludu”, 1972, nr 147, s. 5
poz. 2. „Problemy”, 1972, s. 42 – 43

VI. ZAŁĄCZNIKI

6. *Jupiter 1975. The spectacular success of the Pioneer 10 and 11 missions have brought Jupiter to the forefront of planetary studies today*
Solar system ice: Amorphous or Crystalline?
Nadbitka i kserokopia artykułu
1975–1983, druk, kkp., l., k. 29
Druk. poz. 1. „American Scientist”, 1975, Vol. 63, nr 6, s. 638 – 648
poz. 2. „Science”, 1983, nr 222, s. 161 – 163

ANEKS 1

- J. 1. Astrofizyka
1. *Recent planetary physics and chemistry*, 1976
 2. *Amorphous ice saturnian rings and on icysatellites, its formation, stability and observability*, 1978
 3. *Formation of H₂ on amorphous ice grains and their importance for planetary atmospheres*, b.d.
 4. *Origin of the magnetic fields in the giant planets*, b. d.
 5. *Planetary rings*, b. d.
 6. *Rate on H₂ formation on amorphous grains*, b. d.